

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. N° 6.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 100:—. 1/2 " " 50:—.	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm.	28 mars. 1923.
	I Sverige: Helt år . . . Kr. 4:—. 1/2 " . . . " 2:—.	Utgivare: Svenska Folkförbundet.	I Finland: 30 penni per mm. För annons, som infö res 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	
	I Finland: Helt år Fmk. 15:—. 1/2 " " 7:50.	Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.		

Glad Påsk!

Efter några dagar ha vi påsk. Förberedelserna till högtiden ha redan vidtagit och äro vid det här laget till största delen undanstökade. Påskbudskapet om Livets Furste, som uppstått för att ge oss det eviga livet, när oss i kyrkan och i hemmet. Det blir ljusst och glatt för vår inre människa. Budskapet tändar ett evighetshopp i varje själ inom den kristna församlingen. Huru böra vi därför fira påskan? Vi böra framför allt ägna en tanke åt det tillkommande livet. Vad förestår oss efter detta livet, som är förgängligt? Se, det är tankar, som vi borde sysselsätta oss med och söka anpassa vårt liv därefter och bereda oss för det som skall komma. Vår tids moderna människor tänka för litet på sin evighetstillvaro och mången tror icke ens på ett liv efter döden. Men ett sådant finns och har också på olika sätt kunnat förnimmas och t. o. m. bevisas. Döden kan icke behålla oss. Kristus har övertunnit döden. Under vår jäktande tid tycks man i allmänhet icke ha tid att sysselsätta sig med evighetstankar, som dock äro av det högsta värde. — Nu pågår valkampen för den nya riksdagen. Även härvidlag kunna vi visa oss som sanningens ärliga förkämpar genom att söka få in i riksdagen sådana element, som även intressera sig för kristendomsfrågor. En rätt stor del

av riksdagsmännen äro mer eller mindre kristendomsfientliga. Medborgarnes plikt är att söka få kristendomsvänliga lagstiftare. Rösta därför för svenskarnas kandidater, som på sitt program bl. a. även upptagit kristendomens heliga sak.

Det lägga vi alla svenskar på hjärtat, i det vi tillönska eder alla en glad påsk!

Valen.

De kommande valen den 5—7 maj äro för oss svenskar av största betydelse. Då gå vi fram med egna listor. För att få in en representant behöves omkring 4500 röster. Svenskarna kan endast då lyckas, om de hålla ihop som en man, och om ingen saknas vid valen.

Det gäller för oss vårt vara eller icke vara som en fri svensk folkstam i Estlands bygder. Kunna vi icke hålla ihop, är vår dödsdom fälld och vi försvinna i förskingringen som agnar för vinden och bliva politiskt begravnade. Få vi icke in någon egen representant, sjunka vi till en underordnad politisk ställning, ty erfarenheten visar, att om vi själva ej få föra vår talan, behandlas vi som styvbarn.

Valkampen blir mycket hård. De flesta av de andra partierna förfoga över stora summor och sända ut sina agitatorer, tidningar och flygblad över hela landet. De kasta ofta även ut noten i

våra svenska bygder. Man sparar ej på ord och vackra löften. Att man lovar runt och håller tunt, bryr agitatorn ej om.

Man ställer sig lik Absalom i porten och säger till alla: Din sak är god och rätt, rösta för oss, du får vad du önskar.

Skall vår svenska front hålla? Skall fienden ej lyckas finna smygvägar att splittra, söndra och förgöra?

För fienderna har svensken alltid kunnat värna sig, men värre är det med ulvar, som komma i fårakläder. De låtsa vara vänner, men komma att förgöra. Därför svenske man och kvinna, ung och gammal,

„Räddsatt fienden läggersnaran där du minst förmodar faran.“

Samlas under den svenska fanan, som heter enighet, trofasthet, — enighet i de hårdaste öden och i avgörande stunder. Kom ihåg att den som sviker sin svenska stam, sitt folk, han drager förbannelse över sig och de sina. Om fel begås den 5—7 maj, kunna sådana aldrig mera gottgöras.

Rootsi liit (Svenska Folkförbundet) har uppställt sina vallistor i 6 valdistrikt.

Listorna hava följande nummer:
Hapsals distrikt (Nuckö, Vormsö, Dagö o.s.v.) №10.
Staden Reval №10.

Harrjen (Rågöarne, Nargö, Wichterpal, Korkis) №12.
Ösel (Runö) №14.

Wirland (Rakvere, Narva) №12. Dorpat (Tartu) №9.

Wirland och Dorpat har vi ej många svenskar, men då varje enskild röst är av stor betydelse, hava vi uppställt listor även där för att giva de enskilda vännerna möjlighet att rösta med svenskbygden.

Folket har talat.

Med 328.000 röster mot 130.000 har Estlands befolkning förändrat folkskolestadgan så att religionsundervisningen kan införas som valfritt ämne i folkskolan. Riksdagen, som förkastade motionen om nämnda lags förändring, har nu stupat — den måste vika för folkets majestät. Vänsterpartierna, från kommunisterna till arbetarpartiet, som varit ytterst religionsfientliga, hava alltid åberopat att de talat i folkets namn. Nu har folket emellertid klart och tydligt uttryckt sin vilja och sagt ifrån, att de icke gilla dessa förespråkare, som missbrukat folkets förtroende. Nu får Riksdagen nedägga sina mandat och nya val företagas den 5—7 maj.

Enligt grundlagen skola kandidatlistorna inlämnas 45 dagar före valdagen och därför blev det en utsäglig brådska för de politiska partierna att sammanställa listor och inlämna dem till den 20 och 21 mars.

Nu har det skett och Estlands folk går i början av maj till valurnorna, fördelade i 24 partier.

I den förra riksdagen räknade man 9 partier, jämte 4 tyskar, 1 rysse och 1 svensk representant. Många av de nya partierna hava dock ingen större betydelse och bliva nog icke heller i tillfälle att rösta in någon representant. Den stora partisplittringen har sin grund huvudsakligen däri, att många nya lyckosökare vilja skaffa sig politisk karier, eller ock utplåna gamla minnen, som ofta kunna vara rätt så obehagliga.

Birkas får svenskt statsunderstöd.

Från Stockholm telegraferas den 20 mars, att båda kamrarna enhälligt biföllo professor J. Bergmans motion i första kammaren om tvåtusen kronors anslag för Birkas folkhögskola.

Åter svensk präst till Runö?

Runösvenskarna, vilka varit utan präst, sedan pastor Gordon i fjol förordnades till vice pastor i Ljusterö, synas nu snart få en ny pastor, som kan upptaga skolarbetet, som nu ligger nere, och undervisa årets konfirmander. I yttrande till universitetskanslern tillstyrker nämligen teologiska fakultetet i Uppsala en ansökan av studeranden G. Schantz, Blidsberg, om dispens från akademiska examina för inträde i prästämbetet i och för tjänstgöring inom kyrkan i Estland. Ansökningen tillstyrkes även av domkapitlet.

Skolorna i Rickholtz.

Skolförsamlingarna i Rickholtz ha fattat ett vackert beslut, nämligen att bygga två nya sexklassiga skolor: en för den främre delen av kommunen och den andra för det s. k. „bakvelde“. Därigenom skulle då de mindre skolorna i Bergsby, Roslep och Spithamn förenas till en större skola. Vi önska det vackra företaget all framgång!

Gåva till Birkas.

Genom ordf. i Sv. folkhögskolans lärareförening Dr Hjalmar Heden, Molkom, har S. O. V. för Birkas folkhögskola fått mottaga Kr. 575: — att användas för angivet ändamål. Summan har åstadkommits genom insamling vid 8 folkhögskolor: rektorerna K. Hedlund, Storvik, Ali Nordgren, Fränsta, R. Löfvenberg, Hemse, S. Lindeborg, Östra Gre-

vie, L. De Vylder, Vessigebro, G. Brockman, Åsa, Sköldinge, J. Romson, Mora, och J. Melander, Önnestad.

Här frambäres även på detta sätt ett varmt tack till goda givare.

S. O. V:s styrelse.

Ingångna medel

för Hjalmar Rosens efterblivna.

Ytterligare influtit av Sydman, Rågö Emk. 300:—

Tack!

Estlands frihetskamp.

De estländska småbrukarna tacka för den finländska hjälpen.

Vår minister i Finland Akel överlämnade till Finlands utrikesminister en tacksägelseskraft, som uppgjorts av estländska småbrukare, vilka tacka för den finländska hjälpen under Estlands frihetskamp.

Återblick.

Bland den gångna veckans inrepolitiska händelser intaga de s. k. förarbetena för valen till landets andra riksdag en mycket framstående plats. Denna gång ha en hel del nya parti tillkommit, så att hela antalet organisationer, som söka mandat i den nya lagstiftande församlingen, utgör 24, och 163 kandidatlistor ha inlämnats. Även svenskarna gå till valen med icke mindre än sex listor, såsom på annat ställe i tidningen angives. Agitationen har redan delvis börjat; på allvar börjar valkampen sedan kandidatlistorna blivit tryckta. Den blivande riksdagens sammansättning kommer av allt att döma att bli synnerligen brokig till sin färg, men kvinnor lär det den gången icke komma med, då dessa äro placerade i slutet av listorna. En och annan liten splittring har även

uppstått inom partierna själva. Så har t. ex. nuvarande inrikesministern Einbund övergivit folkpartiet och övergått till agrarerna, alltså ett steg till höger.

Fransmännen ha med sin okkupation i Ruhr icke kommit till det mål de föresatte sig, och det börjar man så småningom inse även i Paris. Endast en tiondedel, näml. 400 tonn om dagen, av det som man enligt Versailles avtalet hoppades få från kolgruvorna, få nu fransmännen faktiskt genom sin våldspolitik. Skadestandsfrågan är därför på långt när icke ännu utredd, ty tyskarna envisas och lova icke börja några underhandlingar så länge franska och belgiska trupper besätta Ruhrområdet. Den 21 mars hade italienska, franska, belgiska och engelska socialister ett sammanträde i Paris, varefter man kom till den slutsatsen, att Ruhrockupationen borde avslutas.

Lenin har redan en längre tid varit svårt sjuk och något större hopp om hans tillfrisknande finnes icke. Bland sovjets ledande kretsar har man redan huvudbry, vem som skall bli hans efterträdare.

Finland har svårt att enas med Estland i spritfrågan.

De finländska förslagen stöta på estniskt motstånd främst i fråga om kontroll över exporten.

„Päevaleht“ har intervjuat en av de estländska representanterna vid den ekonomiska konferensen i Helsingfors hr Kukk rörande det estländska motförslaget i anledning av det finländska förslaget till åtgärder för hindrande av smugglingstrafiken mellan Finland och Estland. Hr Kukk meddelade, att Estland i sitt förslag uteslutit de punkter i det finländska förslaget, vilka Estland ej kan godkänna. Sålunda har bl. a. bortlämnats förslaget om, att inga

spritlager finge finnas på Nargö och att kontrollen skulle ske i närvaro av de finländska tullmyndigheterna, ifall de ha skäl till misstankar. I det estländska förslaget erkännes i princip nödvändigheten av kontroll och skyldigheten att övervaka spritutförseln från landet, men själva kontrollen borde, anser man, vara i estländska händer. Från finländsk sida har meddelats, att regering och riksdag skulle önska ett säkert kontrollsystem, vartill från estländsk sida svarats, att något säkert system är omöjligt att genomföra, då Estland ej kan avfordra de länder, dit estländsk sprit exporteras, intyg över, att spriten anlant dit, då någon överenskommelse i saken ej existerar. Frågan om kontrollen har lämnats beroende på senare underhandlingar. I fråga om tonnage fordrar Finland, att endast stora fartyg skulle få transportera sprit, då kontrollen av dem bleve lättare. Estland torde icke godkänna detta förslag.

Utlandet.

Statsbidrag åt svenska folkbildningsanstalter.

Svenska folkakademien, Sydvästra Finlands svenska folkhögskola och Västra Nylands folkhögskola ha i grundbidrag beviljats 20,800 22,000 och 21,600 mk. Övriga bidrag åt nämnda folkhögskolor beviljas i vanlig ordning.

Publiciststipendier för Göteborgsutställningen.

Styrelsen för Finlands svenska publicistförbund kommer att ansöka ett antal stipendier till belopp motsvarande 250—300 kronor att sökas av medlemmar av förbundet för besök av utställningen i Göteborg.

Kommerserådet Ferd. von Wright har till publicistförbundet

förärat 5,000 mark som reseunderstöd åt två svenska journalister för besök av utställningen eller för liktarat ändamål.

Professuren i svenska språket vid Åbo akademi.

De av humanistiska fakulteten utsedda sakkunnige för besättandet av den vakanta professuren i svenska språket, professorerna Elof Hellquist och Emil Olson i Lund samt professor O. F. Hultman i Helsingfors ha numera avgivit sina utlåtanden.

Professorerna Hellquist och Olson ha i första rummet satt docenten Bruno Sjöros, i andra rummet docenten Elias Wessén och i tredje rummet docenten Rolf Pipping. Professor Hultman sätter doc. Wessén i första, doc. Sjöros i andra och Pipping i tredje rummet.

Attentatet mot Rhenlandseparatisten Smeets.

Mot den rhenländska separatisten Josef Smeets förövades ett attentat, varvid han själv sårades svårt i huvudet av ett revolverskott och hans svåger, som var anställd hos honom som sekreterare, dödades. Gärningsmannen flydde.

Smeets är kolosalt hatad av den rhenländska befolkningen i egenskap av ledare för den rörelse, som strävar efter Rhenlandets lösryckande från Tyskland och bildandet av en självständig republik under franskt protektorat. 1919 försökte Smeets en kupp i Mainz, i det han en dag lät anslå plakat, i vilka han tillkännagav grundandet av en rhenländsk republik. Han lyckades emellertid endast få en handfull anhängare, så att företaget rann ut i sanden. I följd bortfördes Smeets en gång av politiska motståndare, men frigavs efter en

kort bilfärd. Sedan dess har han i sin tidning „Die Rheinische Republik“ fört en ständig hets mot riksregeringen och rikspresident Ebert. En rättegång mot honom för kränkning av rikspresidenten har förhindrats av de franska militärmyndigheterna.

Behöva svenska sjömän verkligen vända sig till „Majanduse rühm“?

För någon tid sedan hade en ivrare för det estniska partiet „majanduse rühm“ kapten L. ett sammanträde i Hapsal. Partiet tycks även vilja fånga svenska själar och speciellt sjömän, ty partiet lovar klokt nog uppta kampen för sjöväsendets förbättrande, och sjömän från Wormsö, Nuckö, och Rickholtz ha varit med. Medlemmarna i detta parti äro stora fabrikanter som vilja befrämja storindustrin; annars är partiet icke starkt. Om våra sjömän tro, att de vinna mycket genom att hålla sig till fabrikanternas parti, så misstaga de sig. Vid de sista valen fick partiet in endast en man, som förenade sig med agrarerna. Det är sant. Det finns många kloka och dugliga män, som från olika håll komma in i riksdagen. Men det är under inga förhållanden klokt för oss svenskar att ge våra röster åt främmande, då vi själva behöva alla, alla röster för att få en plats i den blivande riksdagen. Att en man från våra egna led är nyttigare för oss i riksdagen än en främmande, kunna vi då alltid vara övertygade om. Därför, mina bästa landsmän, gjorde ni klokast i att förena er och framhålla vad ni önskar av den svenska riksdagsmannen. Är det reformer i sjöfart och handel det är fråga om, så anhåll att vår representant i dessa frågor samarbetar

med de partier, som ivra för sådana saker. Vår egen man kommer med nöje att framföra väljarnas önskningsmål och genom vem skulle vi annars och lättare göra vår röst hörd i riksdagen, om icke genom vår egen representant. Vi måste fordra mera än vad vi hittills ha gjort. Sjömän, affärsmän, jordbrukare, fiskare m. m. borde organisera sig och komma med förslag. Vår representant, som är vårt språkrör i riksdagen, har då att framlägga saken direkt eller ännu klokare förena sig med de fraktioner, som arbeta för samma sak, som vi anhålla om. På detta sätt komma vi längst. Vi behöva nödvändigt en egen man i den lagstiftandeförsamlingen. Tänk huru vansinnigt det vore att vända svenskarna ryggen nu, då vi skola anstränga oss till det yttersta för att få in en man och då ingen röst får gå förlorad. Vilka svenskar äro vi då! Det är ju klart att alla gamla och nya partier överallt försöka sin lycka och lova naturligtvis guld och gröna skogar, men inte skola vi svenskar låta locka oss av fagert tal. Allt för mycket behöver vi icke vänta av någon, ty världen går nog sin gilla gång som vanligt och vi med den och någon allsmäktig lagstiftare, som utan att behöva ta hänsyn till andra, ensam skulle kunna skipa lag och rätt, kommer nog icke estniska riksdagen att bära. Sådana ljus uppstå varken bland „majanduserühm“ eller „rahvuslik-vabameelse partei“ eller andra. Men alla de rättvisa lagar och förordningar, som kloka hjärnor utarbete i riksdagen och dess kommissioner, kommer nog vår man att rösta för och även säga sin mening samt framhålla våra önskningsmål. Han kommer även att försvara våra rättigheter. Det blir svårt för oss att utan förespråkare vända oss

till landets parlament. Och allt som vi gå och inbilla oss att vi skola få genom främmande, blir lättast åtkomligt för oss genom vår egen förespråkare. Det veta vi ju. Svik därför icke svenskarna, om du själv vill vara svensk. En enda röst, om den saknas, kan någon gång vara avgörande och bli orsaken till att svenskarna icke få någon man med i parlamentet. Tänk då, vilken skada du skulle göra, om din röst saknades. Landsman, glöm icke det viktigaste här i livet: ditt språk och din folkstam! Glöm icke att du är svensk!

N. B.

Insända brev.

Ärade redaktion!

I artikeln „Vårt folks representant...“ i Eder ärade tidning nr. 5 förekommer ett uttalande, som kan ge anledning till missuppfattning, nämligen att det inom det kristliga folkpartiet varit tal om, att partiet skulle rösta emot folkminoriteternas kulturella autonomi. På uppdrag av och å centralkommittens och fraktionens av det kristl. folkpartiets vägnar får jag meddela, att 1) ingen av partiet upptagit frågan ang. folkminoriteterna till behandling i negativ riktning, 2) i det kristl. folkpartiets namn talade riksdagsmannen pastor J. Lattik varmt för antagandet av det motsvarande lagförslaget.

Mottag det kristl. folkpartiets och mina personliga djupa sympatier för svenskarna.

Pastor Leopold Raudkepp,

det kristl. folkpartiets representant i riksdagen o. partiets generalsekretärare.

Reval, 22 mars 1923.
